

DAMIR JURAS*, VLADIMIR TRIVUNOVIĆ**

Kažnjavanje recidivista za najteže prometne prekršaje

Za najteže prometne prekršaje (vožnja u zabranjenom smjeru – čl. 49. st. 5. Zakona o sigurnosti prometa na cestama,¹ vožnja u naselju brzinom koja je za više od 50 km veća od dopuštene – čl. 53. st. 3. ZSPC-a, vozač koji na mjestu na kojem se prometom upravlja semaforima ne zaustavi vozilo na znak crvenog svjetla bez smanjenja brzine kretanja vozila ili povećava brzinu kretanja vozila ili se ne zaustavi vozilom na dva ili više znakova crvenog svjetla – čl. 59. st. 6. ZSPC-a, odbijanje podvrgavanja testu na droge ili alkohol kod prometne nesreće – čl. 181. st. 8. ZSPC-a, vozač ili instruktor ako u krvi ima alkohol iznad 1,5 promila ili je pod utjecajem droge ili lijekova – čl. 199. st. 8. i 9. ZSPC-a, vožnja prije stjecanja prava na upravljanje motornim vozilom – čl. 216. st. 3. ZSPC-a, odbijanje podvrgavanja ispitivanju ili liječničkom pregledu, odnosno uzimanju krvi ili krvi i urina – čl. 282. st. 9. ZSPC-a, vožnja prije ponovnog stjecanja prava na samostalno upravljanje motornim vozilom, odnosno u vrijeme dok je vozaču vozačka dozvola oduzeta i ukinuta ili mu je izrečena zabrana korištenja vozačke dozvole izdane u državi članici Europskog gospodarskog prostora ili inozemne vozačke dozvole – čl. 286. st. 12. i 13. ZSPC-a, vožnja dok je vozaču vozačka dozvola oduzeta ili je isključen iz prometa ili mu je izrečena mjera opreza privremenog oduzimanja vozačke dozvole ili zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom ili mu je liječnik izdao upozorenje zbog stanja radi kojeg nije sposoban sigurno upravljati motornim vozilom – čl. 289. st. 4. ZSPC-a²) zakonodavac je uz visoke novčane kazne u iznosu od 1320 do 2650 eura propisao alternativno kaznu zatvora do 60 dana.

Svrha kažnjavanja jest ostvarenje specijalne i generalne prevencije, a prijašnja je ka-

* dr. sc. Damir Juras, MUP RH, Služba disciplinskog sudovanja, Split, Hrvatska.

** Vladimir Trivunović, MUP RH, Služba prometne policije, Zagreb, Hrvatska.

¹ Zakon o sigurnosti prometa na cestama (ZSPC), NN 67/2008., 48/2010., 74/2011., 80/2013., 158/2013., 92/2014., 64/2015., 108/2017., 70/2019., 42/2020., 85/2022., 114/2022., 133/2023.

² Vozaču koji je dvaput pravomoćno kažnjen za neki od navedenih prekršaja, pa potom bude utvrđena osnovana sumnja da je počinio neki od navedenih prekršaja, mora se privremeno oduzeti motorno vozilo, nakon čega će sud odlučiti treba li takvom vozaču trajno oduzeti motorno vozilo kako bi ga se spriječilo u daljnjem kršenju prometnih propisa (čl. 229. st. 8. i 9. ZSPC-a u vezi s čl. 76.a Prekršajnog zakona (PZ)), NN 107/2007., 39/2013., 157/2013., 110/2015., 70/2017., 118/2018., 114/2022.)

žnjavanost otegotna okolnost koja se uzima u obzir prilikom izbora vrste i mjere kazne (čl. 32. i 36. PZ-a). U činjenju najtežih prometnih prekršaja recidivisti predstavljaju ozbiljnu opasnost za sudionike u prometu, a činjenica da ponavljaju najteže prometne prekršaje, unatoč višekratnom kažnjavanju novčanom kaznom, upućuje na to da im je radi postizanja generalne i specijalne prevencije nužno izreći kaznu zatvora, odnosno da izrečene novčane kazne nisu dovoljno odvraćajuće da bi ih spriječile u njihovu upornom bezobzirnom ponašanju kojim dovode u pitanje život i imovinu drugih građana, ugrožavajući i svoj život.

Policija ima važnu ulogu u sankcioniranju vozača koji učestalo čine najteže prometne prekršaje jer je ovlaštena pokretati prekršajni postupak, ali i podnositi žalbe kada smatra da izrečena kazna nije primjerena težini prekršaja i stupnju odgovornosti počinitelja, odnosno da otegotne okolnosti nisu pravilno ocijenjene, što može (treba) rezultirati ujednačavanjem sudske prakse i postrožavanjem sudske kaznene politike. U svakom slučaju, nužno je i opravdano zahtijevati, odnosno izreći kaznu zatvora kada recidivisti počine najteže prometne prekršaje u stjecaju.

U 2023. za kršenje propisa o sigurnosti cestovnog prometa nadležna prekršajna tijela izrekla su punoljetnim počiniteljima prekršaja 1930 kazni zatvora, od čega njih 1289 kao uvjetnu osudu, dok je bezuvjetna kazna maloljetničkog zatvora izrečena jednom počinitelju prekršaja.³

U razdoblju od 1. siječnja do 30. rujna 2024. policijski su službenici na području Republike Hrvatske utvrdili, odnosno procesuirali 4764 prekršaja iz čl. 199. st. 8. i 9. ZSPC-a, 4507 prekršaja iz čl. 216. st. 3. ZSPC-a, 2657 prekršaja iz čl. 282. st. 9. ZSPC-a, 1052 prekršaja iz čl. 286. st. 12. i 13. ZSPC-a, 172 prekršaja iz čl. 59. st. 6. ZSPC-a, 97 prekršaja iz čl. 181. st. 8. ZSPC-a, 2017 prekršaja iz čl. 289. st. 4. ZSPC-a, 47 prekršaja iz čl. 49. st. 5. ZSPC-a i 1307 prekršaja iz čl. 53. st. 3. ZSPC-a, a protiv sudskih odluka u navedenim predmetima MUP RH uložio je žalbu u 173 predmeta.⁴

Iz obrazloženja odluka Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske:

„7.2. Neosnovano okrivljenik ističe da kod odmjeravanja kazne zatvora nisu u dovoljnoj mjeri cijanjene olakotne okolnosti, budući da iz pobijane presude jasno proizlazi vrednovanje njegovog ponašanja nakon počinjenja prekršaja u vidu priznanja i iskazanog žaljenja, međutim koje okolnosti, s obzirom na značaj djela koji proizlazi iz isplaniranog načina grubog kršenja niza prometnih pravila u kontinuitetu u cilju osobne promocije te pogibeljnosti djela, ne pretežu, kako to bez uspjeha upire žalitelj, dok provjerom žalbenih navoda, da nije prekršajno osuđivan i da je promijenio svoje ponašanje nakon počinjenja predmetnih prekršaja, proizlazi da je sklon protupravnom postupanju u prometu, kako je to pravilno cijenio i prvostupanjski sud, što u svojoj ukupnosti opravdava upravo izrečenu mjeru teže vrste kazne za produljena djela prekršaja iz članka 59. stavka 6. Zakona o sigurnosti prometa na cestama i članka 53. stavka 3. cit. Zakona. Suprotno tvrdnje okrivljenika, posebnim zakonom za navedena djela alternativno je propisana kazna zatvora do 60 dana, pa je i ovaj Sud mišljenja da je kazna zatvora za svako pojedino produljeno prekršajno djelo odmjerena unutar propisanih okvira, razmjerno utvrđenim okolnostima od utjecaja na kaznu, protupravnu količinu svakog pojedinog od tih prekršaja, budući da je pokazao naročitu upornost, bahatost i bezobzirnost, pa izrečenu kaznu zatvora u ukupnom trajanju od 80 dana i ovaj Sud smatra u svemu primje-

³ Počinitelji prekršaja prema vrsti prekršaja, Državni zavod za statistiku, <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76788>.

⁴ Izvor podataka: MUP RH, Služba za odnose s javnošću, klasa: 008-01/24-01/126, urbroj: 511-01-11-24-4 od 5. studenoga 2024.

renom za odgojno i preventivno djelovanje na njegovo buduće ponašanje“, Ppž-6034/2022 od 8. rujna 2022.

„6. Ispitujući potom odluku o kazni ovaj Sud smatra da je prvostupanjski sud kod odmjeravanja kazne cijenio sve okolnosti sukladno članku 36. Prekršajnog zakona, da je okrivljeniku otegotnim cijenio dosadašnju kažnjavanost i težinu počinjenih djela u stjecaju te mu je opravdano i pravilno izrekao kaznu zatvora kao težu vrstu kazne. Za svaki prekršaj mu je utvrđena kazna zatvora od 15 dana, pa je dakle ukupna kazna zatvora od 30 dana primjerena težini počinjenog prekršaja i prekršajnoj odgovornosti okrivljenika. Navedene zgone okrivljenik je u vrijeme kada mu je zbog nakupljenih negativnih bodova ukinuta vozačka dozvola na dvije godine upravljao vozilom pod utjecajem alkohola od čak 2,60 g/kg čime je u stjecaju počinio najteže prometne prekršaje koji predstavljaju veliku opasnost za sve sudionike u prometu i imovinu i često rezultiraju teškim posljedicama. Žalbeni navodi okrivljenika ukazuju da on ipak nije u potpunosti svjestan težine počinjenih prekršaja i neprihvatljivosti i društvene opasnosti njegovog ponašanja i da prema istom nije u dovoljnoj mjeri kritičan“, Ppž-12631/2022 od 15. prosinca 2022.

„6. Razmatrajući prvostupanjsku presudu u odluci o sankciji povodom žalbe tužitelja, vijeće ovog Suda je utvrdilo da izrečena uvjetna kazna zatvora s rokom kušnje od jedne godine nije primjerena u konkretnom slučaju prekršaju iz članka 216. stavak 3. i prekršaju iz članka 282. stavak 3. Zakona o sigurnosti prometa na cestama. Naime radi se o dva prekršaja u stjecaju koji su svrstani obzirom na zapriječene kazne u kategoriju najtežih prekršaja, za koje je uz novčanu kaznu alternativno propisana kazna zatvora u trajanju do 60 dana. Obzirom da je u tijeku postupka utvrđeno da je okrivljenik osoba u specijalnom povratu u odnosu na prekršaj iz članka 216. stavak 3. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, te je upravljao vozilom bez položenog vozačkog ispita ugrožavajući ostale sudionike u prometu, ovaj Sud je mišljenja da na okrivljenika neće dovoljno odvraćajuće djelovati uvjetna kazna zatvora, iz kojeg razloga je za svako od djela utvrdio bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju od po 7 dana, odnosno u ukupnom trajanju od 14 dana“, Ppž-5771/2022 od 25. siječnja 2023.

„5. (...) Prvostupanjski sud je, suprotno tvrdnji žalitelja, pravilno cijenio sve okolnosti od utjecaja na kaznu, a osobito ranije ponašanje okrivljenika, budući da je pravomoćno u tri navrata osuđivan za isto djelo (čl. 216. st. 3. ZSPC – op.a.), koje je jedan od najtežih prekršaja iz Zakona o sigurnosti prometa na cestama, pa pri takvom utvrđenju u pogledu dosadašnjeg ponašanja, imajući na umu pogibeljnost djela, nisu ostvareni uvjeti za preinačenje odluke o kazni. Naime, u prethodnim postupcima prema žalitelju su izricane novčane kazne, kojima se očito nije ostvarila svrha kažnjavanja i u dovoljnoj mjeri utjecalo na počinitelja da se kloni činjenja najtežih prometnih prekršaja budući da dalje pokazuje ustrajnost i drskost u činjenju, pa je i ovaj Sud mišljenja da je okrivljeniku pravilno izrečena stroža vrsta kazne u trajanju od 30 dana (s obzirom je za predmetno djelo alternativno propisana kazna zatvora do 60 dana), smatrajući da je potrebno uputiti takvu vrstu prijekora koji će utjecati na počinitelja i ostale da ubuduće ne čine takve prekršaje“, Ppž-1745/2023 od 15. ožujka 2023.

„6.1. Suprotno tvrdnji žalitelja, prvostupanjski sud je pravilno cijenio utvrđene olakotne okolnosti na strani žalitelja, međutim i ovaj Sud je mišljenja da njegovo ranije ponašanje i sklonost protupravnom postupanju u prometu, opravdavaju težu vrstu kazne. Naime, prema evidenciji o prekršajnoj kažnjavanosti nadležnog Ministarstva žalitelj je pravomoćno osuđivana osoba za teške i lakše prometne prekršaje, pa pri takvom utvrđenju u pogledu dosadašnjeg ponašanja te potpunom izostanku svijesti o nedopustivosti takvog ponašanja, nisu ostvareni uvjeti za blaže kažnjavanje, kako to neosnovano predlaže žalitelj, budući da se pret-

hodno blažom vrstom kazne kao i već izricanom zatvorskom kaznom u trajanju od 25 dana za istovrstan prekršaj (čl. 286. st. 12. ZSPC – op.a.) očito nije ostvarila svrha kažnjavanja i utjecalo na počinitelja da se kloni protupravnog postupanja u prometu, već i nadalje pokazuje ustrajnost i drskost u činjenju, pa je i ovaj Sud mišljenja da je okrivljeniku pravilno izrečena stroža vrsta kazne u trajanju od 30 dana, smatrajući da je potrebno uputiti takvu vrstu prijekora koji će utjecati na počinitelja i ostale da ubuduće ne čine prekršaje“, Ppž-13106/2022 od 30. ožujka 2023.

„8.1. Suprotno tvrdnje tužitelja, prvostupajnski sud je pravilno cijenio težinu i značaj djela, te je upravo imajući na umu njegovu raniju pravomoćnu kažnjavanost za prekršaj iz članka 286. stavka 12. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, kako to proizlazi i iz razloga pobijane presude za odluku o kazni, izrekao strožu vrstu kazne, zatvorsku kaznu, u mjeri koju i ovaj Sud smatra razmjernom svim okolnostima od utjecaja na kaznu. Naime, iz mjerodavne evidencije o kažnjavanosti nadležnog Ministarstva proizlazi da su okrivljeniku prethodno izricane isključivo novčane kazne do minimalno propisanih iznosa za počinjene prekršaje, kao i za djelo prekršaja na koje se izrijekom poziva tužitelj (iako je propisana kazna u rasponu od 10.000,00 do 20.000,00 kuna ili do 60 dana zatvora). Stoga je i ovaj Sud mišljenja, da je s obzirom na utvrđene okolnosti od utjecaja na kaznu, ponašanje okrivljenika nakon počinjenja djela te prvi puta izrečene strože vrste kazne, kazna zatvora u trajanju od 15 dana pravilno odmjerena i da je opravdano za očekivati da će se njome uputiti ona vrsta prijekora koji će utjecati na počinitelja i ostale da ubuduće ne čine takve prekršaje“, Ppž-11454/2022 od 19. siječnja 2023.

„Sud prvog stupnja opravdano je okrivljenik u odnosu na djelo pod točkom 1. izreke izrekao maksimalno propisanu bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju od 60 dana budući da se to djelo prekršaja ubraja u kategoriju najtežih djela iz područja sigurnosti prometa na cestama koje je počinio u realnom stjecaju sa djelom pod točkom 2. izreke a prema izvršenom uvidu u potvrdu Ministarstva pravosuđa sa raspoloživim podacima iz prekršajne evidencije okrivljenik je za isto djelo prekršaja bio već pet puta osuđivan kao počinitelj istovrsnog djela prekršaja kao i počinitelj većeg broja drugih djela prekršaja iz područja sigurnosti prometa na cestama zbog kojih razloga su postojali Zakonom propisani opravdani razlozi da je sud prvog stupnja okrivljeniku izrekao maksimalno propisanu bezuvjetnu kaznu zatvora temeljem članka 289. stavak 4. Zakona o sigurnosti prometa na cestama od 60 dana obzirom da će se sa izrečenom kaznom zatvora u tom vremenskom trajanju prema ocjeni ovog Suda u cijelosti postići svrha kažnjavanja kako u cilju postizanja generalne tako i specijalne prevencije“, Ppž-5791/2021 od 19. svibnja 2022.

„13. Uzimajući u obzir težinu počinjenog djela i to da je okrivljenik evidentiran prema potvrdi Ministarstva pravosuđa iz raspoloživih podataka iz prekršajne evidencije kao povratnik u počinjenju istovrsnog (čl. 289. st. 4. ZSPC - op.a.) kao i počinitelj drugih težih djela iz područja sigurnosti prometa na cestama nisu bili ispunjeni zakonom propisani uvjeti da se okrivljeniku umjesto bezuvjetno izrečene zatvorske kazne primjeni mjera upozorenja uvjetna osuda“, Ppž-1121/2022 od 27. listopada 2022.

„11. Prema izvršenom uvidu u potvrdu Ministarstva pravosuđa okrivljenik je bio evidentiran sedam puta kao počinitelj istovrsnog dijela prekršaja iz područja sigurnosti prometa na cestama (čl. 216. st. 3. ZSPC – op.a.) kao i drugih djela prekršaja zbog čega nisu postojali opravdani razlozi da sud prvog stupnja okrivljeniku umjesto bezuvjetne kazne zatvora primjeni mjeru upozorenja uvjetna osuda zbog čega je ovaj sud preinačenjem pobijale presude u odluci o kazni okrivljeniku izrekao bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju od 30 dana smatrajući da će se jedino tom kaznom u izrečenom trajanju u cijelosti postići svrha kažnjavanja

kako u cilju postizanja generalne tako i specijalne prevencije“, Ppž-9964/2022 od 20. listopada 2022.⁵

„13. Polazeći od razloga da se djelo pod toč. I. izreke ove presude (čl. 286. st. 13. ZSPC – op.a.) ubraja u kategoriju najtežih djela prekršaja iz područja sigurnosti prometa na cestama, za koje djelo je okrivljenik prema potvrdi Ministarstva pravosuđa, prema raspoloživim podacima iz prekršajne evidencije, bio pet puta osuđivan, kao i za druga teža djela iz područja sigurnosti prometa na cestama, postojali su opravdani razlozi da se radi postizanja svrhe kažnjavanja u cilju generalne i specijalne prevencije okrivljeniku u odnosu na djelo pod toč. I. izreke ove presude umjesto izrečene novčane kazne izrekne kazna bezuvjetnog zatvora u trajanju od 15 dana, kojom kaznom će se prema ocjeni ovog suda u cijelosti ostvariti opravdanost kažnjavanja“, Ppž-10052/2023 od 14. ožujka 2024.⁶

Engl.: *Punishing Recidivists for the Most Serious Traffic Violations*

⁵ Ovom presudom uvažena je žalba MUP-a RH, PU splitsko-dalmatinske, Policijske postaje Omiš i preinačena pobijana presuda kojom je okrivljeniku izrečena kazna zatvora u odnosu na koju je prvostupanjski sud primijenio uvjetnu osudu te je okrivljeniku izrečena (bezuwjetna) kazna zatvora od 30 dana.

⁶ Žalbu protiv prvostupanjske presude, koju je prihvatio Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske i preinačio pobijanu presudu u odnosu na izrečenu kaznu, podnio je MUP-a RH, PU splitsko-dalmatinska, Policijska postaja Omiš.